

Povodom e-Savjetovanja koje je objavilo Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, a vezano uz **Prijedlog Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o mirovinskom osiguranju s Konačnim prijedlogom Zakona**, koje je bilo otvoreno do 14. listopada 2018. godine Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom uputila je sljedeće mišljenje i prijedlog: „Slijedom rasprave o Prijedlogu Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o mirovinskom osiguranju s Konačnim prijedlogom Zakona, u nastavku dostavljamo prijedloge izmjena i dopuna iznesenog Konačnog prijedloga Zakona o mirovinskom osiguranju (u dalnjem tekstu: ZOMO):

U članku 27. stavku 6. važećeg ZOMO-a predlažemo zamjenu postojećeg na način da isti glasi: „Korisnicima invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti iz članka 39. stavka 3. ovoga Zakona u staž osiguranja računa se razdoblje provedeno u zaposlenju s najmanje 50% radnog vremena na prilagođenim poslovima iste ili slične stručne spreme koji odgovaraju njegovim dosadašnjim poslovima, kao da su proveli na radu puno radno vrijeme.“

Obrazloženje: Ovaj prijedlog vezan je uz prijedlog izmjene članka 39. stavka 3., tj. ukoliko se usvoji da korisnik invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti može raditi najmanje 50% radnog vremena na prilagođenim poslovima, navedenih 50% radnog vremena računat će se kao da je proveo na radu puno radno vrijeme.

Članak 37. važećeg Zakona: Kako bi se približili zakonodavnim rješenjima drugih europskih zemalja predlažemo u članku 13. predmetnog prijedloga rijeći: „steći pravo na tu mirovinu“, zamijeniti sa riječima: „steći pravo na polovicu (50%) mirovine“.

Predlažemo ubaciti novi stavak koji bi glasio:

„Osobe s djelomičnom nesposobnošću za rad koje se nakon ispunjavanja uvjeta za starosnu mirovinu zaposle do polovice punog radnog vremena, zadržavaju pravo na starosnu mirovinu.“

Obrazloženje: Navedenim člankom 37. stavkom 6. nisu obuhvaćene osobe s invaliditetom, odnosno osobe s djelomičnom nesposobnošću za rad budući da one nakon ostvarivanja prava na starosnu mirovinu ne mogu zasnovati radni odnos s polovicom radnog vremena, a da istovremeno zadrže svoju punu invalidsku mirovinu. Na primjer, niti osobe koje su imale svoj registrirani obrt te su uredno uplaćivale sve doprinose nisu imale mogućnost ponovnog obračuna mirovine te uvećavanja iste za sve godine koje su nakon ostvarivanja invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad ili nastavile raditi ili nakon nekog vremena se zaposlile. Za to novo razdoblje za koje su uredno podmireni i svi doprinosi, nije im čak ponovno ni obračunata te uvećana invalidska mirovina premda im je za navedeno razdoblje bila stornirana isplata invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad.

Također, u članku 37. predlažemo formiranje novog stavka koji bi glasio:

“(6) Iznimno od stavaka 1. do 5. ovoga članka osiguranik koji je nakon ispunjenja uvjeta za starosnu mirovinu prema ovome Zakonu, nastavio koristiti status roditelja njegovatelja ili njegovatelja (uz primanje naknade) prema propisima o socijalnoj skrbi, može i bez prestanka toga statusa steći pravo na starosnu mirovinu.“

Obrazloženje: Vezano uz ovaj dio prijedloga koji se odnosi na status roditelja njegovatelja i njegovatelja koja se po tom statusu prima kao pravo iz sustava socijalne skrbi istaknuli smo prijedlog zbog razloga povećanih životnih troškova koji proizlaze iz najtežih oblika invaliditeta, te uz kompletну brigu člana obitelji za tu osobu s invaliditetom gdje bi da se ista stavi na teret državi (putem doma ili putem bolnice, palijativne skrbi) ti troškovi za državu bili značajno veći. Navedeno također iz razloga što je i Upravni sud u Rijeci u nedavnoj

presudi utvrdio: „*Postavlja se pitanje koji bi bio smisao stjecanja prava iz sustava socijalne skrbi ako bi se istodobno gubilo drugo socijalno pravo, u konkretnom slučaju pravo na mirovinu, po osnovi kojega tužiteljica prima veći iznos negoli na temelju statusa roditelja njegovatelja (razlika iznosi približno 400,00 kuna mjesečno), osobito imajući u vidu da se prava mirovinskoga ili radnog odnosa i prava iz sustava socijalne skrbi mogu kumulirati..*“

Predlažemo izmijeniti članak 39. stavak 2. tako da glasi:

„Članak 39.

(1) Smanjenje radne sposobnosti prema ovome Zakonu postoji kada je kod osiguranika, zbog trajnih *promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem, radna sposobnost smanjena za više od 50% u odnosu na zdravog osiguranika iste ili slične razine obrazovanja (djelomični gubitak radne sposobnosti).* Poslovi prema kojima se ocjenjuje sposobnost za rad obuhvaćaju sve poslove koji odgovaraju njegovim tjelesnim i psihičkim sposobnostima, a smatraju se odgovarajućim njegovim dosadašnjim poslovima, ukoliko je osiguranik u sustavu rada. Ukoliko se radi o osobi koja je izvan sustava rada (osiguranja), sposobnost za rad se ocjenjuje i prema završenoj stručnoj spremi i vrsti posla za koji se osoba školovala.“

Obrazloženje: U obrazloženju vezano uz stavak 1. problem koji se pojavljuje je da je dosta osoba koje su ostale bez posla zbog dužeg bolovanja radile posao za koji se uopće nisu školovale, odnosno posao izvan struke. Također, ima i slučajeva gdje osoba također više ne radi određeni posao jer je poslodavac otišao u stečaj. Kroz godine je kod nje nastupila i nesposobnost za rad (npr. prometna nesreća) te se i ovakvoj osobi traži od bivšeg poslodavca opis poslova koje ta osoba već dugi niz godina ne radi, a poslodavac u pojedinom slučaju više i ne postoji te ne može dostaviti obrazac IN2. Postavlja se i pitanje dostavljanja tog obrasca za osobu koja godinama više ne radi za bivšeg poslodavca te vjerojatno neće više ni obavljati navedene poslove, već možda sasvim druge, odnosno one za koje se školovala (osobe najčešće i traže posao u svojoj struci, te ukoliko ga ne nađu prihvataju bilo koji drugi posao koji nije trajne naravi).

U članku 39. stavku 2. predlažemo: *Preostala radna sposobnost postoji kada je kod osiguranika nastalo smanjenje radne sposobnosti iz stavka 1. ovoga članka, ali se može ospособiti za rad s punim radnim vremenom na drugim poslovima, odnosno profesionalnom rehabilitacijom može ospособiti za rad s najmanje 50% radnog vremena na drugim poslovima.*

Obrazloženje: U praksi se pokazalo da je uključivanje u postupak profesionalne rehabilitacije samo onih osiguranika za koje je procijenjeno da će se kroz usluge profesionalne rehabilitacije moći ospособiti za rad u punom radnom vremenu, ograničavajuće te se na taj način umirovljuju osobe koje bi se mogle ospособiti za rad s polovicom radnog vremena i ostati u svijetu rada.

Vezano za članak 39. stavak 3. predlažemo: *Djelomični gubitak radne sposobnosti postoji kada kod osiguranika postoji smanjenje radne sposobnosti iz stavka 1. ovoga članka, a s obzirom na zdravstveno stanje, životnu dob, naobrazbu i sposobnost ne može se profesionalnom rehabilitacijom ospособiti za rad s punim radnim vremenom na drugim poslovima, ali može raditi najmanje 50% radnog vremena na prilagođenim poslovima iste ili slične razine obrazovanja koji odgovaraju njegovim dosadašnjim poslovima ili se kroz osposobljavanje na radnom mjestu, može ospособiti za rad s najmanje 50% radnog vremena*

na prilagođenim poslovima iste ili slične razine obrazovanja koji odgovaraju njegovim dosadašnjim poslovima.

Obrazloženje: Važeća pravna norma propisuje da se osiguranicima kod kojih je nastupio djelomični gubitak radne sposobnosti u postupku ocjene radne sposobnosti utvrđuje i postotak radnog vremena kojeg su sposobni odraditi na prilagođenim poslovima (poslovi koji su u skladu s medicinskim kontraindikacijama osiguranika, te je prema važećoj normi predviđeno od 70% do 100% radnog vremena. U praksi se pokazalo da postoji potreba da se uz djelomični gubitak radne sposobnosti predvidi mogućnost rada s 50% radnog vremena.

Donošenjem ove izmjene omogućilo bi se dulji ostanak u svijetu rada brojnih osoba s invaliditetom, ponajprije onih oboljelih od multiple skleroze, miastenie gravis i sl. Nadalje, UN Konvencija o pravima osoba s invaliditetom nalaže implementaciju razumne prilagodbe, a prilagodba radnog vremena predstavlja jedan od značajnijih vidova razumne prilagodbe.

Uz gore navedeno postoji i potreba da se za osobe kojima je utvrđen djelomični gubitak radne sposobnosti te su im u svezi s tim utvrđene neke kontraindikacije (stoga im je radno mjesto potrebno prilagoditi ili ih je potrebno rasporeediti na drugo radno mjesto iste ili slične razine obrazovanja), uvede mogućnost osposobljavanja na radnom mjestu. Za vrijeme tog osposobljavanja primali bi osobni dohodak, tj. ne bi im se priznavalo pravo na neku posebnu naknadu. Poslodavci bi za vrijeme osposobljavanja mogli koristiti uslugu stručne podrške na radnom mjestu (provodi nadležni Centar za profesionalnu rehabilitaciju) te bi im se po završenom osposobljavanju omogućilo korištenje usluga procjene radne učinkovitosti i prilagodbe radnog mjesta.

Predlažemo članak 44. u potpunosti izmijeniti na način da bude usklađen sa Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, tako da glasi:

„1) Profesionalna rehabilitacija prema ovome Zakonu je skup aktivnosti (predviđenih propisima o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom) usmjerenih na osposobljavanje invalida rada za rad uz očuvanje njegove preostale radne sposobnosti.

2) Profesionalna rehabilitacija provodi se u skladu s propisima o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.“

Obrazloženje: Proces profesionalne rehabilitacije u mirovinskom sustavu sveden je na samo dva postupka - prekvalifikaciju i dokvalifikaciju. Navedenim terminima pokriven je samo manji dio procesa profesionalne rehabilitacije predviđenog Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom i Standardima usluga profesionalne rehabilitacije.

Cjelokupni proces profesionalne rehabilitacije aktivnih osiguranika (osiguranici koji ulaze u postupak profesionalne rehabilitacije kroz mirovinski sustav), uz prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju obuhvaća i:

- Rehabilitacijsku procjenu razine radnih sposobnosti, znanja, vještina, radnih navika i profesionalnih interesa
- Pomoć u prevladavanju različitih poteškoća koje onemogućuju uključivanje u daljnje usluge profesionalne rehabilitacije
- Izradu perspektiva
- Analizu radnog mjeseta
- Stručnu podršku i praćenje tijekom obrazovanja i osposobljavanja ili usavršavanja s obrazovnim programom
- Stručnu podršku i praćenje na određenom radnom mjestu i u radnom okruženju;
- Jačanje radnih potencijala i profesionalnih kompetencija (Radni centar)

- Jačanje radnih potencijala i profesionalnih kompetencija (Virtualna radionica)
- Izradu plana prilagodbe radnog mjesta i radnog okoliša (arhitektonska prilagodba), te potrebne prilagodbe opreme i sredstava za rad (tehnička prilagodba)
- Procjenu radne učinkovitosti
- Osposobljavanje na radnom mjestu

Predlažemo izmjenu članka 57. budući da novi institut koji je uveden stupanjem na snagu novog ZOMO-a prvi put od 01.01.2014., a koji je propisan čl. 57. pod nazivom „Privremena invalidska mirovina“ nije ispunio svoju svrhu, prvenstveno zbog rigoroznih uvjeta koji su u njemu propisani, pa predlažemo navedene izmjene ili da se isti u potpunosti briše kao nesvrshodan (odredbe zakona moraju u stvarnosti biti provedive).

U članku 57. riječi: "pet godina" zamijeniti riječima: „jedne godine“, te riječi: „58. godine života“ zamijeniti riječima „55 godine života“.

Obrazloženje: Isto ističemo obzirom da su ovaj članak i ova vrsta mirovine uvedeni kako bi se poticalo osobe s invaliditetom na prekvalifikaciju, odnosno za osposobljavanje za poslove koje one mogu obavljati te na zapošljavanje. Međutim, iz statističkih podataka Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje proizlazi da do sada nijedna osoba nije podnijela zahtjev za profesionalnu rehabilitaciju zbog straha da ukoliko se ne zaposli neće moći više ostvariti invalidsku mirovinu, a vremenski period ostavljen u ovome članku koji iznosi pet godina je veoma dug za nekog tko ne ostvaruje nikakva druge prihode za podmirivanje osnovnih životnih troškova. Također, pojam dugotrajna nezaposlenost je u ovom Zakonu pogrešno određen na rok od pet godina, u stvarnosti pojam dugotrajne nezaposlenosti se odnosi na nezaposlenost koja je duža od godine dana. Ističemo, kako i prema definiciji zajedničkih ESF pokazatelja:

Definicija dugotrajno nezaposlenih osoba razlikuje se ovisno o dobi:

- *Mladi (< 25 godina) - kontinuirano nezaposleni dulje od 6 mjeseci (>6 mjeseci).*
- *Odrasli (25 godina ili više) - kontinuirano nezaposleni dulje od 12 mjeseci (> 12 mjeseci).*

Izvor: Eurostat, Labour market policy database (LMP)

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-GQ-13-002/EN/KS-GQ-13-002-EN.PDF

Kao što smo to već ranije naveli iznad 50 godine života veoma teško je bolesnu osobu (s invaliditetom) osposobiti za neko novo zanimanje (kao primjer navodimo kako se u Sloveniji profesionalna rehabilitacija provodi zaključno do 50 godina života). Ovakve odredbe ne potiču invalide rada na profesionalnu rehabilitaciju.

Predlažemo brisati članak 45. stavak 2.

Obrazloženje: Mnogi osigurani stariji od 53 godine života bi uz mogućnost uključivanja u programe profesionalne rehabilitacije mogli ostati dulje na tržištu rada. Razlog više za omogućavanje ulaska u profesionalnu rehabilitaciju osiguranika starijih od 53 godine života je i konstanto

Predlažemo u odjeljku profesionalne rehabilitacije dodati odredbu kojom se utvrđuje:
Predlaže se utvrditi mogućnost financiranja profesionalne rehabilitacije osiguranicima kojima je utvrđeno smanjenje radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, a poslodavci im ne mogu osigurati adekvatno radno mjesto, u tim slučajevima predlaže se da troškove profesionalne rehabilitacije zajednički snose HZMO i HZZ.

Obrazloženje: Smatramo da je ovakav način zajedničkog financiranja potreban, jer smo se u praksi susreli sa slučajevima kada poslodavac doista nema mogućnost preraspodijeliti zaposlenika na drugo radno mjesto. Ovim načinom bi se omogućilo da se što ranije krene sa uslugama profesionalne rehabilitacije i nalaženjem novog poslodavca i prije nego je osoba izšla iz radnog odnosa. U suprotnom osoba ostane bez posla, te završi na HZZ-u.

Ostali prijedlozi:

1. *Predlaže se osnivanje Povjerenstva, u kojem će biti predstavnici HZMO-a, HZZ-a, ZOSI-a, Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu i CPR-a, a koje će biti nadležno za donošenje odluke o opravdanosti osobno uvjetovanog otkaza.*

Obrazloženje: Prema važećoj zakonskoj regulativi ako kod radnika postoji smanjenje radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, smanjenje radne sposobnosti uz djelomični gubitak radne sposobnosti ili neposredna opasnost od nastanka smanjenja radne sposobnosti, a poslodavac radniku ne može osigurati odgovarajuće radno mjesto može mu otkazati ugovor o radu uz suglasnost radničkog vijeća. Osnivanjem predloženog povjerenstva osigurala bi se puno veća objektivnost prilikom odlučivanja o osnovanosti odluke poslodavca o osobno uvjetovanom otkazu.

2. *Predlažemo uvođenje prava na rad sa skraćenim radnim vremenom za one osobe s invaliditetom koje zbog vrste i stupnja svoga invaliditeta nemaju umanjenu radnu sposobnost (jer uspješno obavljaju sve zadatke svoga radnog mjesta ukoliko im se osigura potrebno vrijeme tijekom rada za podmirenje potreba koje proizlaze iz njihovog invaliditeta, dakle nije im potrebno prilagođavati proces rada ili radno mjesto), ali ne mogu odraditi puno radno vrijeme, odnosno da im se omogući da rade onoliko vremena koliko im dopušta njihov invaliditet, a sukladno procjeni centra za profesionalnu rehabilitaciju, a da za preostalo vrijeme do punog radnog vremena dobivaju naknadu plaće iz sustava mirovinskoga osiguranja slijedom čega bi bile plaćene kao da rade puno radno vrijeme.*

Obrazloženje: Javljuju nam se osobe s invaliditetom koje imaju sklopljene ugovore na puno radno vrijeme, ali koje zbog vrste i stupnja invaliditeta s vremenom ne mogu fizički odraditi puno radno vrijeme (primjer: osobe s većim stupnjem invaliditeta koje ne mogu zbog svoga stanja i fizioloških potreba provesti na radnom mjestu sjedeći punih osam sati u invalidskim kolicima ili slučaj osobe s visokom amputacijom obiju nogu koja ne može u protezama izdržati puno radno vrijeme koje zbog zdravstvenih i higijenskih razloga iziskuju skidanje nakon nekoliko sati nošenja). Jedina mogućnost prema sadašnjim zakonskim rješenjima je rad u nepunom radnom vremenu što te osobe dovodi u neravnopravni položaj u odnosu na osobu bez invaliditeta na istim ili sličnim radnim mjestima. Naime, osoba s invaliditetom na ovaj način ne dobiva mogućnost biti plaćena jednako kao i osoba bez invaliditeta na istom radnom mjestu, a koja može odraditi puno radno vrijeme, dok osoba s invaliditetom upravo zbog težine invaliditeta i potreba koje proizlaze iz invaliditeta nije u mogućnosti odraditi puno radno vrijeme. Stoga su osobe s invaliditetom primorane sklapati ugovore na nepuno radno vrijeme čime su i manje plaćene, odnosno plaćene su samo za polovicu radnog vremena. Time su neminovno dovedene u neravnopravni položaj isključivo zbog invaliditeta. Napominjemo da se poticaj u vidu subvencija plaće utvrđuje sukladno odrađenim radnom vremenu, ali se time ne rješava opisani problem. Naime, osobe iz gore opisanih slučajeva ne moraju nužno imati umanjenu radnu sposobnost. Sukladno Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom država je obvezna kroz odgovarajuće mjere usmjeravati osobe s invaliditetom prema tržištu rada i iskorištavanju njihovih potencijala. Za ovu kategoriju predlažemo

mogućnost ostvarivanja statusa sličnom statusu roditelja koji koriste rad sa skraćenim radnim vremenom zbog njege djeteta s težim razvojnim teškoćama. Analogno pravu roditelja koji radi s polovicom punog radnog vremena, a za preostalu polovicu radnog vremena ostvaruje naknadu. Postoji puno opravdanje da se na jednaki način i osobi s invaliditetom može priznati ovo pravo i naknada zbog potreba proizašlih iz invaliditeta, a na temelju mišljenja i procjene centra za profesionalnu rehabilitaciju. Mišljenja smo da je navedeni prijedlog u skladu s načelom i obvezom osiguravanja razumne prilagodbe. Ovo smatramo jednom od važnih zaštitnih i poticajnih mjera. Naime, sadašnje zakonsko uređenje ne pokriva slučajeve poput navedenih primjera budući da prema sadašnjim propisima osoba s invaliditetom mora odraditi u cijelosti puno radno vrijeme ili imati sklopljen ugovor na nepuno radno vrijeme da bi jedino mogla ostvariti subvenciju u iznosu od 10 do 70%.

Predlažemo brisati članak 58. Ili izmijeniti članak 58. tako da glasi: "Korisniku prava na invalidsku mirovinu zbog djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti zbog bolesti ili ozljede izvan rada, vrši se izračun i dodjeljuje se starosna mirovina prvog dana nakon mjeseca u kojem je korisnik navršio starosnu dob iz članka 33., odnosno iz članka 180. ovoga Zakona, po službenoj dužnosti, ukoliko je starosna mirovina za osiguranika povoljnija od dotadašnje stečene invalidske mirovine."

Obrazloženje: Ova odredba protivna je odredbama Zakona o općem upravnom postupku, odnosno pravomoćno rješenje nije oglašeno ništavnim, poništeno ili ukinuto u slučajevima i uz uvjete propisane Zakonom o općem upravnom postupku. Novo rješenje donosi se bez da je stranka tražila njegovo donošenje, čak što više sve osobe s invaliditetom protive se donošenju novog rješenja kojima se mijenjaju njihova do tada stečena materijalna prava, odnosno mijenja njihov status. Ova odredba protivna je članku 139. ZOMO-a koji propisuje kada se pravomoćno rješenje može izmijeniti novim rješenjem pri čemu nijedan od propisanih uvjeta nije ispunjen da bi se moglo donijeti novo rješenje. Ova odredba u suprotnosti je i s odredbom članka 14. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 85/10-pročišćeni tekst) koja određuje da su svi pred zakonom jednaki. Ukoliko je uvjet za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu 65 godina života i 15 godina staža osiguranja (članak 33. ZOMO-a), tada bi se i korisnicima prava na invalidsku mirovinu zbog djelomične nesposobnosti za rad trebalo omogućiti pravo na istu (ukoliko je zatraže) kada ispune uvjet od 65 godina života i 15 godina staža osiguranja. Na temelju ovog članka zadire se u stečena prava osoba s invaliditetom na način da se donosi novo rješenje kojim se njihova invalidska mirovina pretvara u starosnu čijim donošenjem ove osobe gube svoj status invalidne osobe. Također, ne provodi im se preračun njihove invalidske mirovine na starosnu mirovinu ukoliko je ona za njih povoljnija već se utvrđuje isti iznos koji su imali do tada, pa tim više ne vidimo razloga za ovakvo zakonsko uređenje osim u službi statističkog prikaza prema kojemu ćemo s vremenom imati manji udio invalidskih mirovina u ukupnom broju mirovina u Republici Hrvatskoj. Potrebno je da se ova prava reguliraju na način da korisnici invalidske mirovine zbog djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti ispunjavanjem uvjeta za starosnu mirovinu (65 godina života i 15 godina staža osiguranja) ostvaruju pravo na ponovni izračun mirovine ukoliko je ona za njih povoljnija. U suprotnom isti su diskriminirani u odnosu na sve ostale osiguranike koji su ispunili uvjete za starosnu mirovinu. Postavljamo i pitanje što je s osnovnim načelima upravnog postupka kao što je načelo zaštite legitimnih očekivanja stranaka.

Zajedničke odredbe koje su uređene člankom 59. potrebno je izmijeniti i nadopuniti s obzirom da je propisano da pravo na invalidsku mirovinu ima osiguranik od dana nastanka djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, to se dešava tako da se isti utvrđuje

od datuma vještačenja koji može biti i 12 mjeseci od podnošenja zahtjeva što dovodi do toga da je za cijelo to vrijeme osoba koja se nalazi van radnog odnosa uskraćena za pripadajući invalidsku mirovinu. Druga stavka tiče se članka 59. stavaka 2. i 7. gdje je institut pravomoćnosti potrebno izmijeniti sa institutom izvršnosti rješenja te na taj način i uskladiti sa člankom 133. stavkom 2. istog Zakona. Ovakvim uređenjem zakonodavac je protivnu stranku u upravnem postupku stavio u nepovoljan položaj u odnosu na javnopravno tijelo zbog razloga što joj je za cijelo vrijeme trajanja upravnog postupka koji može trajati i godinama (računajući i upravni spor) onemogućio pravo na isplatu invalidske mirovine. Navedeno zbog razloga što i kada upravni sud presudi u korist osiguranika-osobe s invaliditetom, te poništi protupravno rješenje, vještaci kao datum nastanka djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti ne uzimaju datum kada se osoba prvi puta vještačila već sadašnji datum (odnosno datum ponovnog pregleda) gdje se onda i taj datum uzima kao datum nastanka invalidnosti te se time ta osoba zakida za primanje invalidske mirovine za sve one godine koje su protekle od dana donošenja prvostupanjskog rješenja pa do ponovnog rješavanja o pravu na invalidsku mirovinu. Time se ovakvim normiranjem kažnjavaju sve one osobe koje u žalbenom, pa nakon toga i u sudskom postupku nastoje ostvariti svoja prava, a posredno se diskriminiraju, odnosno stavljuju u neravnopravan položaj u odnosu na javnopravno tijelo što je protivno načelu ravnopravnosti u postupku, gdje je jedna od stranaka naizgled neutralnom zakonskom odredbom unaprijed limitirana (stavljeni u neravnopravan položaj).

Vezano za članak 69. stavak 5.: Ova odredba se u praksi pokazala teško provedivom u slučajevima kada dijete sa statusom osobe s invaliditetom (najčešće utvrđenim u slučaju ostvarivanja pravu sustavu socijalne skrbi), nije kroz sustav školovanje koristila pravo na profesionalnu rehabilitaciju. Primjer je osoba koja ima 40 godina i unatoč evidentnim zdravstvenim teškoćama nastoji ostvariti status osobe s invaliditetom s preostalom radnom sposobnošću iz članka 69. stavka 5. i s tim ciljem želi utvrditi preostalu radnu sposobnost radi priznavanja prava na profesionalnu rehabilitaciju, biva odbijen budući da imenovani nije bio u osiguranju i nema evidentiranog radnog staža, a u predmetu ocjene radne sposobnosti kao dio obvezne dokumentacije mora biti priložen obrazac 2IN-opis poslova zadnjeg radnog mjesta osiguranika prema kojemu se cjeni radna sposobnost. Predlažemo jasnije definirati čl. 69. st. 5. Smatramo presudnim pitanjem utvrditi protokol i nadležnost utvrđivanja preostale radne sposobnosti, odnosno da li je taj uvjet potreban obzirom na recentne izmjene propisa iz područja profesionalne rehabilitacije i upućivanja na istu.

Predlažemo članke 76., 77. i 78. odnosno naslov: „7. Naknada putnih troškova“ premjestiti iza članka 55.

Obrazloženje: S obzirom da se radi o naknadi putnih troškova uslijed ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju.

Glede usklađivanja i rasta mirovina (čl. 88.): *predlažemo da se mirovina usklađuje samo prema rastu prosječne plaće u Republici Hrvatskoj jer prema sadašnjoj formuli ista je u konstantnom opadanju u odnosu na prosječnu plaću u RH i iznosi najmanje u EU, odnosno kao što smo to već na početku i istaknuli na dan 31.12.2017. udio mirovine u neto plaći RH iznosio je 37,45%.*

Predlažemo članak 96. izmijeniti na način da glasi:

“Članak 96.

1) Mirovine i druga primanja iz mirovinskog osiguranja isplaćuju se putem banaka u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvu.

(2) Na zahtjev korisnika, mirovina ili drugo primanje iz mirovinskog osiguranja može se isplaćivati putem pošte na adresu u Republici Hrvatskoj, u kojem slučaju korisnik snosi troškove isplate putem pošte.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka troškovi isplate mirovine i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja putem pošte terete sredstva državnog proračuna za sljedeće korisnike:

- slijepе osobe, osobe oboljele od distrofije i srodnih mišićnih i neuromišićnih bolesti, oboljele od paraplegije, cerebralne i dječje paralize, multiple skleroze i srodnih bolesti, reumatoidnog artritisa, gluhe osobe i osobe kod kojih postoje funkcionalni poremećaji zbog kojih se ne mogu samostalno kretati bez upotrebe invalidskih kolica, kojima je rješenjem Zavoda utvrđeno svojstvo invalidne osobe prema propisima o mirovinskom osiguranju,

- osobe kojima je rješenjem nadležnog tijela utvrđeno tjelesno oštećenje donjih ekstremiteta od najmanje 80%,

- osobe kojima je rješenjem nadležnog tijela priznato pravo na doplatu za pomoć i njegu ili pravo na osobnu invalidinu,

- osobe kojima je prebivalište udaljeno više od deset kilometara od najbliže poslovne jedinice banke ili pošte.

(4) Isplata mirovina i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja u inozemstvo obavlja se primjenom pravnih propisa Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, međunarodnog ugovora o socijalnom osiguranju ili primjenom načela uzajamnosti, odnosno na temelju rješenja Zavoda o odobravanju isplate u državu s kojom nije sklopljen ugovor ili nema uzajamnosti.“

Obrazloženje: Smatramo da ovakvim određenjem mogu biti oštećene one osobe s invaliditetom koje nisu u mogućnosti same podizati svoje mirovine, gdje ih se izjednačilo sa zdravim osobama i gdje one od 01.01.2014. nemaju više mogućnost dobivanja mirovine putem pošte već dostavu moraju plaćati, odnosno moraju se snalaziti kako će zaprimiti svoju mirovinu. U ovom članku se ponovno postavlja pitanje nepoštivanja članka 59. stavka 2. Ustava RH u kojem стоји да posebnu skrb država posvećuje zaštiti osoba s invaliditetom.

U Nacrtu prijedloga Zakona o mirovinskom osiguranju stajao je ovakav članak, ali je izmijenjen na štetu onih osoba s najtežim invaliditetom koje ne mogu podizati mirovine na način određen navedenim člankom u važećem Zakonu. Izmjena koju predlažemo je u suglasju s člankom 59. stavka 2. u kojem стојi da posebnu skrb država posvećuje zaštiti osoba s invaliditetom.

Predlažemo članak 99. izmjeniti na način da se nadopuni stavak 2. tako da glasi:

„(1) Korisniku mirovine koji se zaposli ili počne obavljati djelatnost na temelju koje postoji obveza na osiguranje isplata mirovine se obustavlja.

(2) Iznimno od stavka 1.ovoga članka, mirovina se ne obustavlja:

1. korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad, ostvarene do stupanja na snagu ovoga Zakona

2. korisniku invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti ostvarene prema ovome Zakonu

3. korisniku mirovine koji ostvaruje pravo na status roditelja njegovatelja, odnosno njegovatelja

4. Korisniku invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad, odnosno zbog potpunog gubitka radne sposobnosti kojemu je ta mirovina prevedena u starosnu mirovinu prema članku 58. stavku 1. i članku 175. stavnica 7. i 8. ovoga Zakona, ako se zaposli ili počne obavljati djelatnost na temelju koje postoji obveza na osiguranje do polovice punog radnog vremena

(4) Korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne ili opće nesposobnosti za rad prema posebnom propisu koji uređuje prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, koji prema tom propisu za vrijeme obavljanja dužnosti upravitelja zadruge nije obvezno osiguran na mirovinsko osiguranje, ne obustavlja se isplata mirovine niti se po toj osnovi ponovno određuje, kada poslove upravitelja zadruge obavlja bez plaće i naknade.“

Obrazloženje: S obzirom na poteškoće u ostvarivanju potrebnih sredstava koja se izdvajaju u održavanje sustava mirovinskoga osiguranja odnosno isplata mirovine umirovljenicima, s obzirom na negativan trend između broja zaposlenih i broja umirovljenika o čemu smo već naveli u ovom tekstu vezano uz članak 37. da se u takvim slučajevima ostavi mogućnost rada do četiri sata, ali da se za cijelo vrijeme takvog rada isplaćuje ne cijela mirovina već polovica mirovine, budući da se za taj period ostvaruje polovica plaće ili da se u potpunosti ukine ovo naknadno uvedena nova kategorija privilegiranih korisnika mirovine.

U članku 100. bilo bi neophodno brisati stavke: 6., 7., 8. i 9. zbog razloga što se navedene kategorije, od kojih su najugroženije osobe s invaliditetom stavljuju u neravnopravan položaj prema ostalim osobama koje ispunjavaju uvjete za starosnu mirovinu (65 godina staža i minimalno 15 godina osiguranja).

Obrazloženje: Člankom 100. stavak 6. propisano je da: „Korisniku prijevremene starosne mirovine koji je ostvario pravo na mirovinu prema članku 35. ovoga Zakona navršavanjem uvjeta za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu prema člancima 33. i 180. ovoga Zakona ne povećava se polazni faktor za određivanje starosne mirovine prema članku 85. stavku 3. ovoga Zakona.“ Predlažemo regulirati na način da korisnici prijevremene starosne mirovine ispunjavanjem uvjeta za starosnu mirovinu (65 godina života i 15 godina staža osiguranja) ostvaruju pravo na ponovni izračun mirovine bez dotadašnjeg umanjenja. U suprotnom su stavljeni u nepovoljniji položaj u odnosu na sve ostale osiguranike koji su ispunili uvjete za starosnu mirovinu, odnosno kao što smo to već i ranije u tekstu naveli prekršen je članak 14. Ustava RH. Ukoliko ih se želi motivirati na duži ostanak u svijetu rada može se propisati veća penalizacija za navedeno razdoblje do ostvarivanja uvjeta za starosnu mirovinu, međutim ostvarivanjem uvjeta za starosnu mora im se omogućiti korištenje prava kojeg pod istim uvjetima ostvaruju i ostale osobe koje odlaze u redovitu starosnu mirovinu. Nadalje, člankom 100. stavcima 7., 8. i 9. osobama s invaliditetom se nameću dodatni uvjeti koji do sada nisu postojali te se time izravno krše njihova prava propisana člankom 14. Ustava Republike Hrvatske, ujedno prava koja je RH preuzela potpisivanjem međunarodne Konvencije UN o pravima osoba s invaliditetom kojom se obvezala održati na dostignutom nivou, odnosno obvezala se da im se dostignuta razina prava neće smanjivati. Naime, navedeno ograničenje nije postojalo samim donošenjem Zakona već je naknadno uvedeno tako da većina osoba s invaliditetom nije ni upoznata s navedenom odredbom, prema kojoj neće moći ostvariti svoju starosnu mirovinu. Kada je donesena Uredba o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, br. 151/14), koja je kasnije zamijenjena Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, br. 33/15) od 1. siječnja 2015. u čl. 100. ZOMO-a (novi stavak 7.) kao uvjet za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu, dodan je kriterij prema kojemu za vrijeme korištenja prava na invalidsku mirovinu treba navršiti barem jednu (1) godinu staža osiguranja. Čime se osobe s invaliditetom stavljuju u neravnopravan položaj prema ostalim osobama koje ispunjavaju uvjete za starosnu mirovinu (65 godina staža i minimalno 15 godina osiguranja). O navedenom postoji i presuda Europskog suda za ljudska prava: u predmetu Velikog vijeća, *Belene Nagy protiv Mađarske*, Sud je ocjenivao je li zbog promjene zakonskih uvjeta za ostvarivanje prava na invalidsku mirovinu podnositeljici povrijeđeno pravo na mirno uživanje vlasništva.

Predlažemo u članku 126. zamijeniti stavak 2. s novim koji glasi:

„(2) Kontrolnom pregledu ne podliježe korisnik invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad ili potpunog gubitka radne sposobnosti koji stekne svojstvo osiguranika.“

Predlažemo u članku 126. brisati stavak 6. zbog razloga što je obuhvaćen predloženim stavkom 2., također po sadašnjem zakonskom uređenju nakon 65 godine života oni su u prevedenoj starosnoj mirovini (članak 58. i 175. stavak 7.).

Obrazloženje: Kontrolni pregled odnosi se samo na osobe koje na osnovi gubitka radne sposobnosti (invalidnosti) steknu pravo na mirovine, dok se članak 58. i članak 175. stavak 7. odnose na osiguranike koji na osnovi godina života (starosti) ispunjavaju uvjete za starosnu mirovinu (nema kontrolnih pregleda nakon ispunjavanja uvjeta za starosnu mirovinu). Također, članci 14. i 17. odnose se na osobe koje nemaju nikakve veze ni sa invalidnošću ni sa kontrolnim pregledom te ih ne treba ni spominjati u članku. Dosadašnji stavci 2. i 3. postaju stavci 3. i 4.

Predlažemo u članku 136. dodati novi stavak 2 koji glasi:

„2. Rješenje kojim se utvrđuje tjelesno oštećenje podliježe reviziji.“

Dosadašnji stavci 2. i 3. postaju stavci 3. i 4.

Obrazloženje: S obzirom da se na temelju Rješenja o tjelesnom oštećenju ostvaruju mnoga prava uređena raznim zakonskim propisima potrebno je da postoje kontrolni mehanizmi i za navedeno rješenje.

Vezano uz čl. 175. st. 7. smatramo i predložili smo da se korisnicima prava na invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad zbog bolesti koji su mirovinu ostvarili prema općim propisima prije stupanja na snagu ovog Zakona, s danom navršene starosne dobi iz članka 180. ovog Zakona prevodi to pravo po službenoj dužnosti na starosnu mirovinu samo ukoliko je ona za njih povoljnija. Pogledati obrazloženje navedeno uz članak 58. ZOMO-a.

Navedeno predlažemo sukladno članku 7. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (Narodne novine, br. 107/07) te molimo da iznesene prijedloge izmjena i dopuna uzmete u razmatranje.“.